

L'ESCRITOR-SOCIÒLEG, DISCRETAMENT PERPLEX

J. V. Marqués: les dones i els països

Josep Vicent Marquès, nascut a València, fa 43 anys, és potser l'escriptor-sociòleg més famós de tot l'estat. Adscrit, des de la més tendra infància, a tot tipus de moviment social alliberador, ara en parla, moralista d'esquerres discretament perplex.

Vicent Martí

Escriptor, sociòleg, assagista, professor d'Universitat, doctor en Dret, sexòleg, articulista, orador, mitiner, fundador del grup polític nacionalista més fructífer de la història del País Valencià (Germania Socialista), candidat que fou al Senat espanyol l'any 79, company de viatge de les feministes, impulsor de col·lectius ecologistes o de lluita sexual, moralista d'esquerres, teòric de tota mena d'opressions específiques —va anar fins i tot a Oxford a estudiar-ne les interrelacions—... aquells qui ens hem fet més o menys adults intel·lectualment, cívicament, a l'ombra benigna de Marqués sabem que, més enllà d'eventuals discrepàncies, ell sempre ens serà solidari.

—¿Sociòleg o escriptor, senyor Marqués?

—Jo el que sóc és un dibuixant de tires còmiques frustrat, però espereu a la meua jubilació, espereu... Hi ha un mètode sota aquesta esquizofrènia: a mi, no m'agrada el món, i sé escriure, *ergo* és lògic que tracte d'ajudar a canviar-lo en un article, o d'imaginar-lo d'una altra forma en un conte, i de controlar-lo imaginàriament fent una conya. A banda això, cal que mire el món com és i ser sociòleg m'ajuda a no escapar-me totalment de la realitat, que és potser el que m'agrada. Diguem que la sociologia és la teràpia, i l'escriptura una de les poques bogeries socialment practicables.

—Per tant, si et definien com a moralista, ¿tu què diries al respecte?

—Que, entre altres coses, sóc un moralista d'esquerres, sense discus-

JORDI VICENT

sió. Diria més: sóc un moralista il·lustrat. Sóc dels qui creuen encara que moltes de les coses que la gent fa malament, les fa per pura ignorància o barroeria, i no per estricta maldat. Cal, doncs, fer tot el possible per tal de reduir la maldat o el dolor generats per falta d'informació, d'*il·lustració*.

—Així, creus que els teus articles o llibres poden ser útils...

—Una cosa és que jo em reconega com a moralista, i una altra cosa distinta és la idea que em faig de la utilitat dels meus papers més o menys reeixits. Suppose que són útils per a donar suport a algunes pràctiques individuals compromeses en el canvi d'actituds humanes regressives o repressives...

—A tu, les dones, més enllà de la sexualitat, t'interessen més que els homes, ¿no?

—Sí... entre altres coses perquè trobe les dones molt més vives, com més construint-se a elles mateixes, més te-

nint una història personal que no és mera repetició de motlles ja donats, centrant-se, equivocant-se, fent trampes... però vives. Amb això no vull dir que oblide que hi ha dones reaccionàries, retrògrades, còmplices del sistema patriarcal. Imagine que tinc, això no obstant, una certa intuïció per escapar-me d'aquesta classe de dones.

Moltes vegades quan algun tio es queixa de com són les dones, pense: «Aquest ha conegut les dones que es mereix». La major part dels homes busquen en la dona una espècie d'espill del que ells entenen per masculinitat, que no vol dir necessàriament els genitals, la potència sexual, sinó allò que ell entén que és la identitat masculina. I clar, quan et relaciones amb un espill, amb aquesta pinta, passa el que passa.

—¿Què contestaries a aquells sants barons que asseguren que el teu profeminisme no és més que un mètode per poder lligar amb major facilitat?

—¡¡Home!! ¡Ja m'han descobert!
Als vint anys, vaig adonar-me que, com era ros, amb els ulls blaus, feia 1,78 d'alçada, i posseïa un cert sentit de l'humor, l'única solució que tenia per poder lligar era fingir que em posava al costat de les feministes. Parlant seriosament, el problema és si t'estimes més lligar amb una persona lliure o trobar, com deia ara mateix, un espillet de la teua masculinitat. I a mi em tira més la primera opció, ¡què hi farem!

den ser eterns. Diria que el que vull és poblar el meu paisatge vital de persones estimades i estimables. Cap amor únic no podria, a més, omplir la meua necessitat de seduir honestament: la seducció monogràfica no seria ja seducció. Ara bé, darrerament, tinc en el cap la idea de trobar un amor d'aquells admirables i terribles. No sé si serà símptoma de vellesa o de solitud amb la gent que em conta les seues desgràcies.

—Siga com siga, que tingues sort, i

¿Tu ets gelós?

—Potencialment gelosíssim. Tant que no em paga la pena de tractar de ser-ho com el comú dels mortals. Així que diversifique riscos, no pregunte mai i practique el «ojos que no ven corason que no siente». Alguna vegada, fins i tot, m'han renyit per no ser, o semblar, gelós.

—Temps era temps, em vaig trobar pel carrer Julio Mâñez, que et coneix tant, i en preguntar-li com t'anava la vida em va respondre, sense engaltar:

«La majoria dels homes busquen en les dones un espill de masculinitat».

—¿Com t'agraden les dones, ara des d'un punt de vista estètic-sexual?

—Un dia que em vaig plantejar com em sentiria sent cec, vaig pensar que el que més em fotria no seria perdre la visió de les cascades del Niàgara, sinó no veure les dones. Doncs bé, supose que m'agraden les dones guapes, però l'aspecte més interessant és el que he pogut arribar a descobrir al marge dels cànons estètics, pura tirania dels mitjans de comunicació. Per exemple, els nassos: n'hi ha que són bonics i d'altres que són divertits... un nas impertinent no pot ser atzar de la natura, sinó manifestació deliberada de disconformitat. O siga que m'agraden disconformes. ¡Ah!, tio, el que més m'agrada d'una dona que m'agrada és com riu, i no sols com somriu.

¿L'amor és un afer plural, o un tête-à-tête?

—En general estaria pels amors. I, a més, eterns. Els amors plurals po-

que trobes una bona xica. Mentrestant, però, ¿com dus en la pràctica la teua poligàmia ideològica?

—Per al pluralisme afectiu cal que tothom hi estiga d'acord, per desgràcia. Ja saps que la gent, perdó, vull dir la gent que coneixem, la gent que hauria de ser lliure, progressista, pionera, etc, no està ara en el millor moment. Hi ha moments que sembla que: tantes persones t'estimes tants problemes tens... però...

—Digues, digues...

—No... és que em fot que el meu decantament actual cap a l'amor en singular reforça el conservadorisme. «¿Veus, tu? També el Marqués reconeix... la parella... la mongàmia, etc.» I a mi, el que em sembla claríssim és que la gent que està tornant a les fórmules conservadores no se les creu. Els postmoderns, potser sàpien a què juguen, sàpien que tot és una simulació. En els ex-progres i en els neocarques la cosa és més patètica.

«Mentre Jose no assumisca que, per a bé, o per a mal, ell no és ni dona, ni obrer, ni homosexual, ni albi... patirà d'allò més». ¿Hi estàs d'acord, en el diagnòstic?

—No és sols un diagnòstic de l'estimat Julio. Una altra de les persones que més vull hi coincidís si fa no fa. Bé, el que si que sóc és valencià, tímid i negat per al cant i la dansa, que també són condicions fotudes. Vull dir que jo no podria escriure, ser sociòleg, o haver fet política, sense una certa voluntat d'endevinar com veuria el món si fos dona, homosexual, etc... Ara bé, no aconsegueix imaginar-me d'altra manera que com a home, malgrat les meues discrepàncies amb els mascles socialment observables; estic content d'haver cavalcat sobre les classes socials, per ser fill de treballadors educat als jesuïtes; malgrat tot el que em fot ser valencià, no sabria dir-te què hauria volgut ser. Allò positiu que tinc per haver nascut en el «costat

bo» em tranquil·litza respecte a possibles ressentiments. Allò negatiu que tinc per haver nascut en el «costat dolent» em vacuna contra tota idealització de l'oprimit. Quan estic de bon humor penso que és una situació incòmoda, però completíssima.

—*Incomodíssima, a vegades. Perquè a tu hi ha homes que t'acusen de ser un traïdor al teu sexe...*

—Jo preferiria veure'm com un pioner, és clar. Amb tot, i responent a tan insòlita acusació, crec que el que caldria explicar és per què no hi ha molts més homes que entenguen el missatge alliberador, també per als homes, del feminisme. Que hi haja homes que sí que l'entenguen siga l'excepció i no la regla: aquesta és la qüestió. ¿Traïdor, jo? Parlem-ne.

—*...així mateix, hi ha feministes que t'han atacat acusant de ser un infiltrat en el seu moviment... ¿com ho vius, això?*

—A mi, deu ser un vici, m'agrada que la gent em vulga i m'accepte. I encara que les acusacions d'aquesta mena han estat escasses, he de reconèixer que, quan me les han fetes, m'han afectat. Ara m'he fet major i entenc que no puc caure bé a tothom, tot i creure que aquestes feministes s'equivoquen: pot ser saludable per al feminisme que alguns homes reflexionen sobre les femelles i els mascles des d'una perspectiva pròxima al moviment. Tot plegat, considere que aquesta actitud és, en el fons, un mecanisme de falta de confiança en el contingut alliberador, per a totes les persones, del feminisme.

—*I a mi, que sempre m'ha semblat*

que ets un misàntrop amb mala consciència, però sense remissió...

—Li pegue la volta, a la qüestió, si em permets. Un dia que Joan Monleon i Merxe Banyuls volien que fera lletres de cançons per al repertori dels Pavesos, els vaig dir que l'humor valencià tradicional, el que ells cantaven, era una afirmació vital, potser grollera, però vital, mentre el meu humor no hi tenia res a veure, perquè era una defensa contra la mort. Dramàtic, sí que ho sóc, cal reconèixer-ho.

Potser sóc un misàntrop, o un pessimista antropològic total que mira de no assabentar-se que ho és. Però en el meu cas, tan real i personal, el fons misàntrop serà com la contumàcia a no fer cas a aquesta temptació pessimista. El moralisme d'esquerres del qual parlàvem abans seria precisament ací on encaixaria.

Limitar-se a testimoniar com és de mala bèstia la gent, em semblaria, d'altra banda, fàcil i estèticament impresentable: no té cap mèrit amb tota la humanitat treballant per a tu... A més, odie les dues formes com s'ha utilitzat la misantropia: com a justificació del poder, o com l'establiment d'una complicitat comercial entre els dos supòsits «purs», l'autor i el lector.

—*Tornem, si et va bé, a l'autor-escritor. Tu ets un dels quatre columnistes habituals del suplement del diumenge d'EL PAIS. ¿Com ha anat fins ara la teua col·laboració amb aquest periòdic espanyol tan important?*

—Ara, molt bé. Jo, en un principi, no volia escriure sobre sexe, que va ser la proposta que em van fer a l'ho-

ra de fitxar-me Rosa Montero i Inmaculada de la Fuente. Em van convèncer que estaria bé que hi escrigués sobre sexualitat des d'una òptica antipatriarcal, i així ho vaig fer.

Dit això, he de reconèixer que no m'entusiasmava ni el monotematisme ni la col·locació de l'article dintre d'una secció, Estilo, d'orientacions pràctiques. Era com dir a la gent: primer, què calia posar-se de roba: segon, el que calia menjar i beure, i, tercer el que calia fer en el llit, que és el que em tocava a mi. En aquest sentit, vaig viure un poc incòmodament la situació, però, com que sóc bon xic... quan el director va venir a València, arran d'aquella festa del Puig, li vaig demanar que em tragés del gueto, i que em deixàs escriure també sobre relacions personals. L'una i l'altra gràcia em van ser concedides, com saps.

—*¿En aquests articles, de què estàs més content, del fons o de la forma?*

—Encara que alguna gent no se n'adone, jo tinc un interès bàsicament literari respecte als articles. Supose, amb tot, que estan més aconseguits de fons que de forma: Ja siga perquè el fons ja me'l sé, ja siga perquè la forma m'obsessiona més...

—*¿Quantes hores dediques a cada article?*

—Un mínim de sis hores. A vegades, vint-i-quatre: n'arribe a escriure, quatre o cinc, de versions. Agradaran, o no, però que ningú no ho dubte: estan treballadíssims.

—*¿Quin tipus de vinculació mantens, com a escriptor, amb els dos idiomes, el català i l'espanyol?*

—Jo no tinc el més mínim interès

Una ciutat d'oci dins

I'esplai d'Andorra

C/. Baixada del Moll, s/n. Tel. 289 28 Andorra la Vella

«Negar-me a escriure en castellà seria fer maltusianisme amb mi mateix».

de ser un escriptor quasi exclusivament en castellà... em pense que, si ara mateix done aquesta imatge, és a causa de la meua presència setmanal a EL TEMPS. Al capdavall, és un problema d'oportunitats, de públic, i, en la mida en què la llengua és un instrument de comunicació d'idees, m'és indiferent l'ús d'una o de l'altra. A més, en cap cas no vull fer maltusianisme personal amb mi, que és el que significaria el fet de negar-me a escriure en castellà.

D'altra banda, és de veres que escric millor en castellà que en català: jo en català tinc dificultats de vocabulari, de sintaxi... i, això no obstant, la meua decisió d'escriure tota classe de literatura de creació només en català és irreductible. *Amors impossibles* ha estat la meua única i embrionària contribució a la literatura catalana, ara com ara, però hi insistiré.

—¿N'estàs content, d'Amors impossibles?

—És un llibre de contes que, si no l'hagués escrit jo, m'hauria agradat llegir. És honest per modest. Jo no

tinc prou tècnica narrativa, excepte a condició de reduir el conte a una situació esquemàtica que, tanmateix, no deixa de ser tendra, mínimament carnal. Ara, hauria de treballar més a fons el català per saber si l'esquematisme de la meua escriptura narrativa és conseqüència d'una concepció teòrica o de la limitació dels meus mitjans expressius en català.

—¿I quina mena de relació mantens amb el nostre país, el valencià?

—En primer lloc, jo sóc de la ciutat de València, i això, per desgràcia, no et dota d'unes dades particularment fortes de país, sobretot pel que fa a la identificació emocional. Jo, xiquet castellanoparlant, vaig tenir una vinculació mítico-sentimental amb el meu país a través de la família del meu pare, tots valencianoparlants. Més tard, la meua consciència nacional ja va ser un procés directament racional, expressament política.

En segon lloc, he viscut la destrucció ecològica del País Valencià com un fet irreparable, i, en un cert sentit,

em pense que no tinc pàtria, perquè se l'han carregada: en l'aspecte que un país és un paisatge, ho tinc francament malament.

En tercer lloc, em sent molt millor tractat fora del meu país que dintre. Deu ser allò de l'excés de confiança... en qualsevol cas, no puc deixar de ser nacionalista valencià, a pesar de la desgràcia d'haver nascut en el país més nacionalment complicat del món.

Amb tot, la gran qüestió és delimitar quan la gent està alienada perquè no veu una cosa, o és que no hi ha tal cosa. Respecte a la possibilitat de parlar d'espanyols, no-espanyols, etc., jo crec que, tal volta, no és que els valencians siguen uns senyors que erròniament es consideren espanyols: la seua vivència subjectiva ja forma part de la seua realitat objectiva, i, per tant, no tindria cap sentit esperar —no desitjar— que mantinguen una actitud crítica respecte a l'Estat espanyol.

—Això mateix es pot plantejar respecte a qualsevol sector oprimint —dones incloses—, però ara m'interessa que em digues si tu et sents espanyol.

—(Llarg silenci). Això és una trampa saducea... jo em sent molt fortament, i essencialment, valencià. Sé que el meu poble és germà dels catalans, però jo no em sent català. Em sent específicament solidari amb qualsevol dels pobles de l'Estat espanyol, incloent castellans i andalusos, en virtut d'haver patit una història desgraciada comuna. Sí que em sent, doncs, d'escala Estat espanyol, tot i no emocionar-me gens tota mena de símbols que han caracteritzat i caracteritzen Espanya.

—Per acabar, en l'entrevista que no fa massa li vaig fer, Ferran Torrent parlava, no sé si bé o malament, de tu. Ara tens la paraula per saludar-lo...

—Ferran Torrent i Llorca, me l'estime molt, tot i que comence una novel·la amb el protagonista demanant un «rebenat» en la barra de Barrachina, on crec recordar que si demanes un *carajillo* (rebenat potser fóra excessiu) et contesten que, si vols, copa i café. Bé, jo espere que F. T. faça magnífics llibres de cavalleria negra, perquè quan jo em jubile puga, a banda de fer tires còmiques, escriure *El Quijote* de la novel·la negra. I Ferran sap que, el dia que estiga cansat de fer masclisme per pura obligació professional, pot trucar-me perquè plorem plegats les desgràcies dels valencians, dels mascles o les de Sedaví, tot i que ell no accepte beure a la salut de Patricia Highsmith. □